

งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลตำบลหนองหาร
เชิญชวนให้ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองหาร..

รับมือขยะ..ด้วยหลักเศรษฐศาสตร์

การจัดการปัญหาขยะ เป็นปัญหาใหญ่ที่นอกจากจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทุกคนแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้จากทุกศาสตร์มาช่วยรับมือกับปัญหา มาร่วมกันคิดค้นระบบจัดการ ร่วมกัน ออกแบบแนวทางใหม่ๆ ให้เท่าทันปัญหาที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

“เศรษฐศาสตร์” หรือศาสตร์แห่งการจัดการที่นำข้อมูลต่างๆ มาคิดค้น วิเคราะห์ อธิบาย บริหารจัดการ จัดสรรทรัพยากร ฯลฯ จึงนับเป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่ กำลังเข้ามามีบทบาทในการจัดการปัญหาขยะมากขึ้น ผศ.ดร.ธานี ชัยวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและการทดลอง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ระบุว่า ปัญหาขยะสามารถใช้แนวทางของเศรษฐศาสตร์เข้ามาแก้ปัญหาได้ โดยสามารถนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ “พฤติกรรมกาที่ขยะ” ซึ่งถือเป็นหนึ่งในต้นทางของปัญหานี้ได้

ทั้งนี้ จากการนำเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมาวิเคราะห์ปัญหาการไม่แยกขยะในสังคม พบว่า มีเหตุผลสอง ประการที่ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่แยกขยะก่อนทิ้ง คือความ ‘ยุ่ง’ และ ‘ยาก’ โดยพบอีกว่า ส่วนหนึ่งมี พฤติกรรมที่มองว่าการแยกขยะเป็นเรื่องยุ่ง จึงขาดแรงจูงใจในการแยกขยะ ขณะที่กลุ่มที่มีความตั้งใจจะแยก ขยะก่อนทิ้ง ก็มักจะพบว่า ถังขยะแต่ละแห่ง ที่ถูกจัดไว้สำหรับแยกขยะก่อนทิ้ง มีความซับซ้อน ไม่เหมือนกัน เลย ทำให้ยากแก่การทิ้งให้ถูกต้อง

การสร้างแรงจูงใจให้แยกขยะจึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นๆ ที่ลดความยุ่งยากในการให้ความร่วมมือลง โดยเฉพาะเรื่องการสื่อสาร ถึงขยะที่จัดเตรียมไว้ ต้องมีรูปแบบการสื่อสารที่ไม่สร้างความสับสนให้ผู้ทิ้ง หรือควรมีตัวขยะต้นแบบที่แยกแล้วอยู่ในถัง ซึ่งจะช่วยให้คนทั่วไปสนใจแยกขยะมากขึ้น และอาจจะจูงใจโดยการนำเสนอภาพที่มีผลต่อความรู้สึกสร้างความสะเทือนใจได้ เช่น ภาพเต่าทะเล หรือสัตว์ทะเลเสียชีวิตเพราะขยะพลาสติก เป็นต้น รวมถึงต้องคำนึงว่า การแยกขยะไม่ควรจะเรื่องที่ต้องถูกบังคับ แต่เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องให้โอกาสทุกคนในสังคมได้เรียนรู้และซึมซับถึงปัญหานี้ไปพร้อมๆ กับสร้างความสำนึกต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม นอกจากแนวทางที่กล่าวมา ปัจจุบันหลายประเทศ ได้นำ “เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” (Economic Instruments) มาเสริมมาตรการกำกับและควบคุมดูแล บริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมถึงปัญหาขยะมากขึ้น เพราะเครื่องมือนี้ ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมตาม “หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle : PPP) และเป็นมาตรการที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่านี้ ได้แก่ ค่าปรับ ระบบภาษีที่แตกต่างกัน มาตรการอุดหนุน เป็นต้น

บทบาทของการใช้เศรษฐศาสตร์เข้าไปจัดการปัญหาขยะนั้น สามารถพบเห็นได้จากนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรง คือ สินค้าและบริการจำนวนไม่น้อยที่หันมากำหนดนโยบายที่คำนึงถึงการสร้างขยะหรือสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอน ขณะที่ทางอ้อมก็คือ สินค้าและบริการได้หันมากำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมกระตุ้นผู้บริโภคให้คำนึงถึงปัญหาขยะและมองเห็นร่วมกันว่า ปัญหานี้กำลังรุนแรงขึ้นทุกปี

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม/รับมือขยะด้วยหลักเศรษฐศาสตร์